

Siz türkmençe bilyäñizmi?

Category: Kitapcy,Sözler,Türkmen dili

написано kitapcy | 22 января, 2025

Siz türkmençe bilyäñizmi? SIZ TÜRKMENÇE BILÝÄÑIZMI?

Bu sowalyň sizi geňirgendirmegi hem ähtimal. "Elbetde, aýtjak bolýan pikirimizi başga dilde däl-de, türkmençe beýan edýäs ahyryn" diýip, bada-bat jogap bermegiňiz hem mümkün. Yöne bu entek dili kämil bildigiň däl ahbetin. Ata-babalarymyzyň asyrlardan-asyrlara, nesillerden-nesillere geçirip gelen "Ýigidi gep urşundan tana" diýen pähimi bar. Hut şu pähimde jaýdar nygtalşy kimin, adamy gepleýşinden, ulanýan sözlerinden çen tutup, onuň neneňsi adamdygyny, öz ene dilini niçiksi bilýändigini anyklamak mümkün diýsek biz bilen ylalaşsaňyz gerek.

Önräk awtobusda barýarkak gapdalymyza duran iki sany kişi öz aralarynda durmuş aladalary barada gürrüň edýärler. Olaryň biriniň "Men-ä howlumyzdaky goş-golam goýyan jaýymyzy döwüp, indi onuň ýerine hammam gurjak bolýaryn" diýip, beren gürrüni bizi biparh goýmady. Eýsem "jaý döwülýär" diýilmän "ýykylýar" diýilýär ahbetin. Käbir adamlaryň şeýle hörpli söhbetlerini diňläniňde olaryň gaýry dillerde pikirlenip, şol pikirlerini hem şo bada türkmenç beýan etjek bolup, göz-gülban ýagdaýa düşüşlerine haýpyň gelýär. Haýpyň gelmez ýaly hem däl. Gynansagam, şeýle hadysalara köp gabat gelinýär.

Harby bölmelerde bolanyňzda "Ýaş esgerleriň kasam kabul edişligi bolýar" diýilýänine belki, özümizem duş gelen bolmagyňz ähtimal, hormatly okyjylar. Hatda käbir galamgärler hem metbugat sahypalarynda çykyş edenlerinde "N-nji harby bölümde ýaş esgerler kasam kabul etdiler" diýip ýazýarlar. Eýsem kasam kabul edilmän kasam edilýändigini, ýagny ant içilýändigini aýratyn ýanjap oturmanymyza hem düşünüklidir.

Elbetde, şeýle sözleriň sanawyny uzaltsaň uzaldyp oturmaly. Yöne biz türkmen dilimiziň örän baý hem kämil dildigini aýratyn nygtamak bilen öz ene dilimize parhsyz garalmagy bolsa ötülmejek hata diýip düşünýärис. Öz ene diliňi kämil bilmek,

ony ýeterlik derejede ulanmak babatda gürrüň açylanda ýurdumyzdaky edaralaryň, kärhanalaryň, guramalaryň, harby bölmeleriň iş dolandyryşynda resminamalaryň we iş kagylarynyň doldurylyşyna hem ünsi çekesimiz gelýär. Dogrusy, totalitat imperiyanyň höküm süren ýyllarynyň dowamynda türkmen diline ünsüň peselendigini boýun alalyň. 1990-njy ýyluň 24-nji maýynda "Türkmenistanyň Dil hakyndaky" Kanuny kabul edilenden soňra ruhy hem milli baýlygymyz bolan ene dilimize uly üns berlop başlanandygy guwandyryjy ýagdaý. Hüt şol taryhy kanun çykandan soňra ýurdumyzyň çäginde ýerleşýän edara-kärhanalarda, guramalarda we harby edaralarda resminamalary we iş kagylaryny doldurmakda döwlet dilimiz bolan türkmen dili has giň ulanylyp başlandy.

Elbetde, bilşiniň ýaly, resminamalarda ýa-da iş kagylarynda hakykat ýüzündäki ýagdaý doly suratlandyrylyp, köpsözlilikden gaça durlup, aýdyljak bolunýan pikir gysgadan manyly ýazylmaly. Iň esasy-da beýan edilýän pikir aýdyň bolup, getirilýän deliller takyk bolmaly. Emma, gynansagam, resminamalaryň we gazetlerde çykýan makalalaryň köpüsünde gereğinden artykmaç sözleriň ulanylýandygyny belläp geçesimiz gelýär. Meselem, arza ýazylda ony ýazýan adamlaryň käbiri: "Ýagny şu arzany ýazmak bilen men sizden haýış edýärin" diýip, ondan soňra öz diýmek isleýän pikirini getirip başlaýar. Elbetde, bu sözleriň arza dahilly ýeri hem ýok. Eýsem by gerekmejek jümleler diňe ony ýazýan adamyň dil medeniýetiniň ýabygorludygyny görkezmeýärmi näme?!

Edaralaryň, kärhanalaryň, guramalaryň we harby bölmeleriň öz işgärlерine berýän kepilnamalaryna hem ünsi çekesimiz gelýär. Şol kepilnamalaryň käbirinde sözlemiň başyndan "Berildi şu kepilnama" diýip, soňra onuň kime berlendigini we onuň hakykatdan hem şol edarada işleyändigi ýazylýar. Bu gaýry dilde ýazylan resminamalaryň we iş kagylarynyň türkmençe gönümel terjimesidir.

Ýeri gelende aýtsak, Polisiýanyň ýol gözegçiligi gullugynyň işgärlерiniň hem resminamalary doldurmakda örän sowatly bolmalydygyny nygtasymyz gelýär. Sebäbi olar gulluk borçlaryny ýerine ýetirýärkäler her gün köce-ýol hereketiniň kadalaryny

bozan onlarça sürüjini saklaýar. Olaryň hersine hem jerime tölemek üçin resminama dolduryp bermeli bolýar. Köpcülik bilen işleşmeli adamlaryň bolsa sowatly, medeniýetli bolmagy ilkinji zerurlyk. Edaralaryň, kärhanalaryň we harby bölümleriň işgärleri bilen resminamalary we iş kagyzlaryny sowatly doldurmak boýunça ýörite okwlar geçirilip durulsa, ol oñyn netijesini bererdi diýip pikir edýäris.

Ene dilimiz – biziň baýlygymyz. Öz ene dilimizi talabalaýyk öwrenmek we ony kämilleşdirmek bolsa her bir türkmen üçin parzdyr.

Soltanýaz ŞAYYMOW.

«Esger» gazeti. Türkmen dili